

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16.04.1976, sp. zn. 3 Cz 12/76, ECLI:CZ:NS:1976:3.CZ.12.1976.1

Číslo: 44/1977

Právní věta: Jestliže v průběhu občanského soudního řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů jeden ze spoluvlastníků zemře a účastníky řízení jsou potom jeho dědici, nemůže soud rozhodovat o tom, zda jednotlivým dědicům z více dědiců zemřelého bezpodílového spoluvlastníka případnou některé věci z vypořádávaného spoluvlastnictví, nýbrž rozhodne, že připadají do dědictví po bezpodílovém spoluvlastníku. V takovém případě není namístě vzhledem k řízení o dědictví po zemřelém bezpodílovém spoluvlastníku, které probíhá nebo proběhne u státního notářství, a vzhledem k právní úpravě odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele (§ 470 o. z.), aby se v souvislosti s vypořádáním bezpodílového spoluvlastnictví manželů vypořádávaly společné pohledávky a dluhy i ostatní majetková práva oběma manželům společná. Je třeba také dát přednost rozdělení jednotlivých věcí způsobem odpovídajícím podílům na vypořádávaném zaniklém bezpodílovém spoluvlastnictví (§ 150, věta první, o. z.).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 16.04.1976

Spisová značka: 3 Cz 12/76

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, Dědění, Řízení před soudem, Řízení před státním notářstvím

Předpisy: 99/1963 Sb. § 90

§ 107 40/1964 Sb. § 149

§ 150

§ 470

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44/1977 sb. rozh.

Jestliže v průběhu občanského soudního řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů jeden z bezpodílových spoluvlastníků zemře a účastníky řízení jsou potom jeho dědici, nemůže soud rozhodovat o tom, zda jednotlivým dědicům z více dědiců zemřelého bezpodílového spoluvlastníka případnou některé věci z vypořádávaného bezpodílového spoluvlastnictví, nýbrž rozhodne, že připadají do dědictví po bezpodílovém spoluvlastníku.

V takovém případě není namístě vzhledem k řízení o dědictví po zemřelém bezpodílovém spoluvlastníku, které probíhá nebo proběhne u státního notářství, a vzhledem k právní úpravě odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele (§ 470 o. z.), aby se v souvislosti s vypořádáním bezpodílového spoluvlastnictví manželů vypořádávaly společné pohledávky a dluhy i ostatní majetková práva oběma manželům společná. Je třeba také dát přednost rozdělení jednotlivých věcí způsobem odpovídajícím podílům na vypořádávaném zaniklém bezpodílovém spoluvlastnictví (§ 150, věta první, o. z.), u nemovitostí i přikázání nemovité věci do podílového spoluvlastnictví, před stanovením platební povinnosti k vyrovnání podílů, jež spoluvlastníkům při vypořádání připadnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 16. 4. 1976, [3 Cz 12/76](#))

V průběhu řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví rozvedených manželů L. Š. a D. Š. zemřela navrhovatelka D. Š. V občanském soudním řízení se potom pokračovalo s nezletilým K. Š. a nezletilým V. V. jako s dědici zemřelé.

Rozsudkem okresního soudu v Sokolově bylo rozhodnuto, že z věcí, jež tvořily bezpodílové spoluvlastnictví bývalých manželů, připadne do vlastnictví navrhovatele K. Š. rodinný domek čp. 1557 v K. se stavební parcelou a zahradou, nábytek do kuchyně, kovová postel, televizor a kamna a do vlastnictví odpůrce L. Š. nábytek do obývacího pokoje. Navrhovateli K. Š. bylo uloženo, aby zaplatil na vyrovnání podílů odpůrci V. V. 8277 Kčs a odpůrci L. Š. 11 996 Kčs.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedeným rozsudkem soudu prvního stupně, který nabyl právní moci, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci soud prvního stupně ve shodě s ustanovením § 107 o. s. ř. pokračoval po smrti navrhovatelky D. Š. v řízení s jejími zákonnými dědici.

V řízení o této právní věci šlo o to, jakým způsobem má soud provést vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů v případě, že toto spoluvlastnictví zaniklo rozvodem a jeden z rozvedených zemřel dříve, než mohlo být pravomocně skončeno již zahájené řízení o vypořádání.

Protože účastníky takového řízení jsou potom dědici zemřelého původního účastníka řízení, je třeba mít na zřeteli, že jejich vzájemné vypořádání jako dědiců, a to jak ohledně majetku náležejícího do dědictví jako osobní či soukromé vlastnictví či podílové spoluvlastnictví zemřelého, tak i ohledně věcí, které tvořily bezpodílové spoluvlastnictví a které náleží do dědictví jako podíl zemřelého na tomto majetku, musí být provedeno v řízení o dědictví. Již tato skutečnost, spojená i s tím, že projednávat dědictví nenáleží do pravomoci soudů, nýbrž do pravomoci státních notářství, a že odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele je vymezena ustanovením § 470 o. z., má ten důsledek, že vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví nelze provádět stejným způsobem jako v případě, že jde např. o obvyklé vypořádání mezi rozvedenými manžely, nýbrž že je nutno provést je jako tzv. vypořádání v užším smyslu, tedy jen ohledně věcí, které do tohoto spoluvlastnictví náležely a jako společné existovaly v době jeho zániku. Není proto v takovém případě namístě v rámci vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví vypořádávat i ostatní majetková práva oběma manželům společná, zejména jejich společné pohledávky a dluhy.

Ve výroku rozsudku o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví v těchto případech se stanoví, které z věcí, jež měli bývalí manželé v bezpodílovém spoluvlastnictví, připadnou do vlastnictví žijícího bývalého manžela jako účastníka tohoto řízení.

Pokud jde o věci, které měly v projednávané věci připadnout zemřelé navrhovatelce z bezpodílového spoluvlastnictví manželů, měl soud prvního stupně výrokem rozsudku vyslovit, že tyto věci náležejí

do dědictví po ní. Další jejich vypořádání mezi jejími dědici bylo věcí státního notářství v řízení o dědictví. Pochybil proto soud prvního stupně, pokud podíl na společném majetku, který by jinak měl náležet bývalé manželce odpůrce, přikázal do vlastnictví jednoho z jejích dědiců, jemuž uložil, aby zaplatil druhému z dědiců na vyrovnání jeho podílu na tomto majetku peněžitou částku. Tím totiž soud prvního stupně současně provedl vypořádání mezi dědici zemřelé ohledně majetku, který náležel po dědictví po ní, a tedy rozhodoval o věci, která nenáležela do pravomoci soudu.

Při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví v těchto případech by soudy měly dbát o to, aby věci byly přikázány tak, jak to odpovídá velikosti podílů na společném majetku, aby tak - pokud možno - nevznikla povinnost platit na vyrovnání jednoho z podílů peněžitou částkou. Mohou ovšem nastat případy, kdy jsou v bezpodílovém spoluvlastnictví věci, které nelze rozdělit, nebo jde o věci, jež nelze přikázat tak, jak to odpovídá velikosti podílů. V takových případech je pak třeba si zejména uvědomit, že pro vypořádání mezi dědici není dána pravomoc soudu, a ve vztahu k druhému z bezpodílových spoluvlastníků i to, zda takovým rozhodnutím, zejména v souvislosti s ustanovením § 470 o. z. o odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele, nedojde ke ztížení nebo k znemožnění uspokojení pohledávky odpůrce. Jde totiž o pohledávku, jež vznikla z důvodů vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví a jež má vyrovnat jeho podíl na tomto majetku, který nemohl být zcela uspokojen přikázáním jednotlivých věcí, čímž se v podstatě liší od ostatních závazků zemřelé, jež smrtí přešly na její právní nástupce. Pokud by tomu tak bylo, mělo být i s přihlédnutím k čl. VI a VII o. z. uváženo, zda by nebylo vhodnější rozdělit podle velikosti podílů movité věci a nemovitosti přikázat do podílového spoluvlastnictví, např. tak, že by se odpůrce stal podílovým spoluvlastníkem určité ideální části a zbývající ideální část by připadla do dědictví po zemřelé. Vypořádání mezi dědici by pak bylo provedeno státním notářstvím v řízení o dědictví.

Soud prvního stupně neměl ve výsledcích řízení dostatečné podklady ani pro to, aby stanovil peněžitou částku, která měla být zaplacená na vyrovnání podílů. Je tomu tak proto, že nebyly dostatečné podklady pro ocenění nemovitostí, když nebyly provedeny důsledně všechny důkazy způsobem stanoveným pro občanské soudní řízení a soud se nevypořádal náležitě s rozpory mezi nimi.

Byl tedy rozsudkem okresního soudu porušen zákon v ustanoveních § 6 a § 120 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 149 odst. 3 a § 150 o. z.